

GEOPARK

DET SYDFYNSKE ØHAV

2024-2027

GEOPARK DET SYDFYNSKE ØHAV

UDVIKLINGSPLAN

GEOPARK
DET SYDFYNSKE ØHAV

UDVIKLINGS- PLAN

Dette hæfte præsenterer i korte træk geoparkens udviklingsplan, som skal være med til at sætte rammen for arbejdet med udviklingen af Geopark Det Sydfynske Øhav frem til 2027 og danne grundlag for en række delstrategier og konkrete handleplaner.

Udviklingsplanen er resultatet af en inddragende proces, der har stået på fra 2018 til 2023, hvor områdets interessenter gennem møder og workshops og i samspil med geoparkens sekretariat, programledelse og bestyrelse har bidraget med ideer og perspektiver på udviklingen af Geopark Det Sydfynske Øhav.

” Geoparken
skal være
med til at sikre de
bedst tænkelige
rammer for lokalt
forankret bære-
dygtig udvikling

*Lakridskonfektstribede sandlag i klinten nord for Smørmosen på Thurø
Foto: Mikkel Jézéquel*

INTRODUKTION

De fire sydfynske kommuner – Svendborg, Faaborg-Midtfyn, Langeland og Ærø – etablerede i 2018 Geopark Det Sydfynske Øhav med henblik på at opnå udnævnelse som UNESCO Global Geopark. Formålet er at skabe en stærk fælles identitet som afsæt for lokal udvikling med respekt for både landskaber, kulturarv og den vilde natur.

En UNESCO Global Geopark bringer et områdes geologi, natur og kulturhistorie i spil

og formidler et budskab om, at mennesket er en del af livet på jorden. At vi alle er afhængige af jordens ressourcer, påvirket af klimaforandringer og ansvarlige for en bæredygtig udvikling.

Geoparken skal være med til at sikre de bedst tænkelige rammer for lokalt forankret bæredygtig udvikling og en fælles forståelse for, hvordan vi fortsat passer på vores unikke geologiske, biologiske og kulturelle arv.

INDHOLD

Et helt særligt sted.....	6
Aspiring UNESCO Global Geopark.....	8
Organisation.....	10
Vision og Mission	12
Indsatsområde 1: Geologi og natur.....	14
Indsatsområde 2: Undervisning	16
Indsatsområde 3: Aktivt udeliv.....	18
Indsatsområde 4: Geoturisme	20
Indsatsområde 5: Kultur.....	22
Indsatsområde 6: Forskning	24
Tværgående arbejdsområder	26

*Nakkebølle
Foto: Geopark Det Sydfynske Øhav*

ET HELT SÆRLIGT STED

Allerede i vikingetiden var Sydfyn og Det Sydfynske Øhav kendt som et særligt, dejligt hjørne af Norden, og hele vejen op gennem historien har området været kendt for sine smukke landskaber, idylliske natur og noget af det bedste vand i verden for søfolk.

Samtidig er der ikke mindre end 45 lokaliteter, hvor geologien er særligt interessant. Tre af dem er udpeget som internationale Geosites. Det er Klintholm Kalkgrave, Ristinge Klint og hele Det Sydfynske Øhav, hvor 55 øer og holme stikker op af det oversvømmede istidslandskab. Under van-

det er der stadig talrige spor efter skove og stenalderbopladser, fra før havet steg.

Geopark Det Sydfynske Øhav fortæller altså historien om en dramatisk havstigning i slutningen af sidste istid, og om hvordan isen og klimaforandringer skabte et helt særligt landskab, der har defineret områdets natur og kultur gennem 10.000 år.

Der er foruden de 45 geologiske lokaliteter udpeget 43 kulturhistoriske lokaliteter samt 19 naturlokaliteter af særlig interesse og betydning, som er fordelt over hele området.

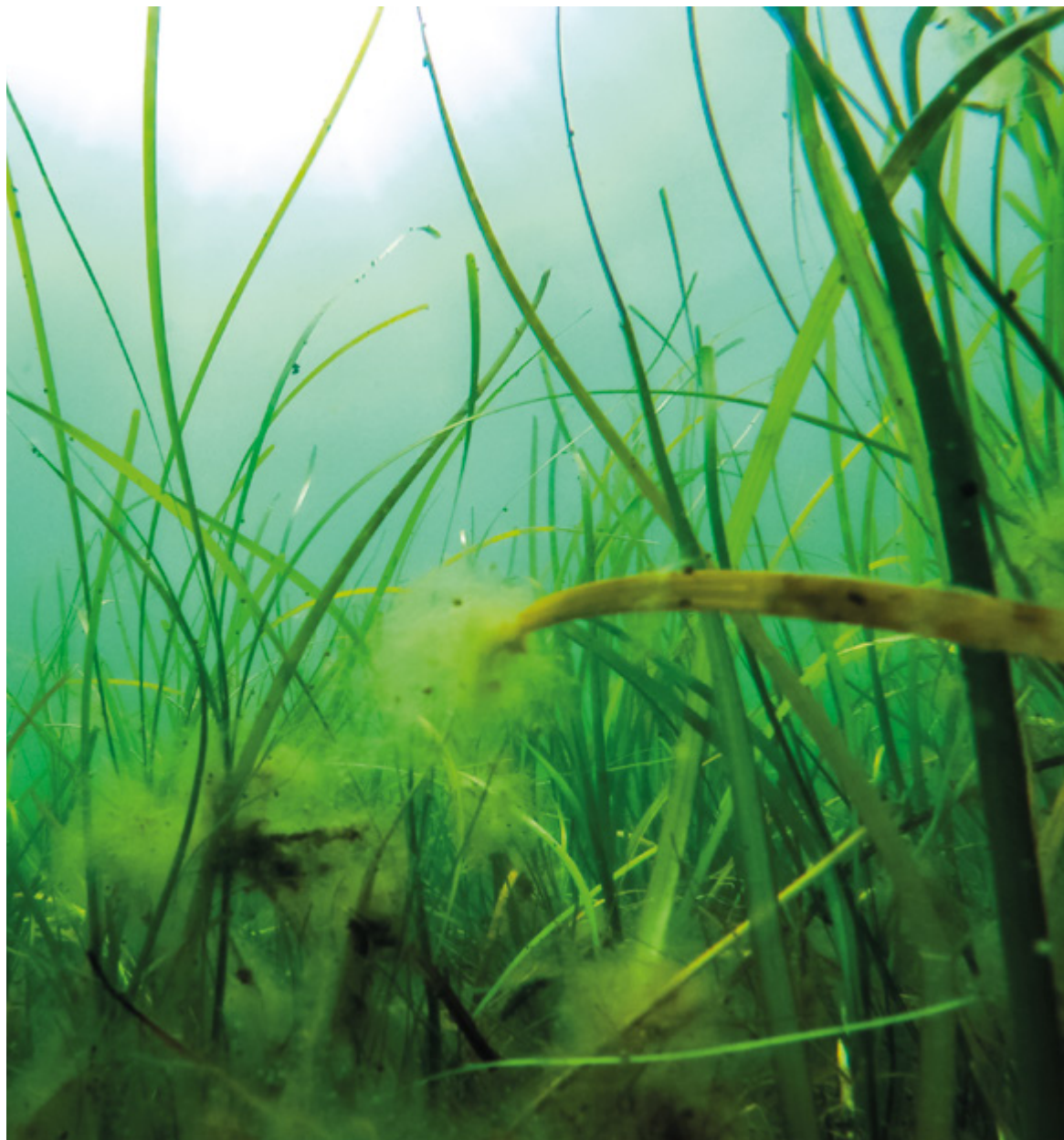
ASPIRING UNESCO GLOBAL GEOPARK

Siden sin etablering i 2018 har Geopark Det Sydfynske Øhav aspireret til udnævnelse som UNESCO Global Geopark. Geoparken bygger videre på 15 års målrettet samarbejde om udvikling af naturturismen i området. Samlet set er der siden 2003 gennemført gennemført mere end 75 projekter i alle størrelser og rejst mere end 125 millioner kroner ekstern finansiering.

Øhavsstien, Riderute Sydlyn, Øhavsshelters, Vilde Heste, dykkerspot M/F Ærøund, Mountainbikeruter, SHORES-Langeland, Egebjerg Mølle og Øhavets Natur- og Smakkecenter er blandt de bedst kendte projekter.

Det har siden 2018 krævet et omfattende etableringsprojekt at udvikle geoparken, så den lever op til UNESCOs kriterier, men i efteråret 2022 blev ansøgningen om udnævnelse afsendt til UNESCO. 37 skribenter på tværs af sekretariatet, ejerkommunerne, museerne og eksterne eksperter har sammen forfattet ansøgningen på i alt 475 sider.

I juni 2023 bliver Geopark Det Sydfynske Øhav evalueret af en UNESCO-mission hen over fem dages besøg. Det er forventningen, at der ligger et svar på ansøgningen inden udgangen af året, hvorefter håbet er, at geoparken endeligt udnævnes af UNESCOs Executive Board i foråret 2024. En UNESCO Global Geopark udnævnes for fire år ad gangen, hvorefter den reevalueres med udgangspunkt i sin udviklingsplan.

Ålegræs ved Strynø
Foto: Andreas Mørck Nielsen

UNESCO

UNESCO er FN's organisation for Uddannelse, Videnskab, Kultur og Kommunikation. Under overskriften *Building peace in the hearts and minds of men and women* arbejder UNESCO for, at kerneværdier som uddannelse til alle, demokrati og beskyttelse af natur- og kulturarv former alle menneskers liv og hverdag.

UNESCO oprettede i 2015 konceptet UNESCO Global Geoparks for at styrke arbejdet med at forvalte Jordens vidunderlige geologi og landskaber på en holistisk og bæredygtig måde. I dag (2023) findes der 195 geoparker i 48 lande, heraf Geopark Odsherred og Geopark Vestjylland i Danmark.

ORGANISATION

De fire sydfynske kommuner ejer i fællesskab Geopark Det Sydfynske Øhav I/S. Geoparken er organiseret som en tværkommunal udviklingsorganisation med en bestyrelse, en programledelse, et sekretariat og et antal tematiske projektgrupper. I sekretariatet er der fokus på lokalt samarbejde og projektudvikling, lokal forankring, formidling og kommunikation samt internationale og nationale samarbejder.

Bestyrelsen består af de fire til enhver tid siddende borgmestre samt yderligere fire kommunalbestyrelsesmedlemmer, altså to medlemmer fra hver ejerkommune. Tilknyttet bestyrelsen med høringsret er otte interesseorganisationer.

Aktiviteterne i geoparken er imidlertid drevet af flere forskellige råd og netværk af samarbejdspartnere blandt virksomheder, foreninger samt uddannelses- og kulturinstitutioner. Man kan sige, at geoparken er summen af alle de gode initiativer og projekter, som findes og realiseres på tværs af hele området - primært inden for seks indsatsområder:

Geologi og natur
Undervisning
Aktivt udeliv
Geoturisme
Kultur
Forskning

INTERESSEENTER

- NGO'er
- Lodsejere
- Lokalråd
- Erhvervsdrivende
- Uddannelses- og forskningsinstitutioner
- Museer
- Region Syddanmark
- Naturstyrelsen
- Destination Fyn

” Geoparken er summen af alle de gode initiativer og projekter, som findes og realiseres på tværs af hele området

VISION OG MISSION

Vision

Geopark Det Sydfynske Øhav er en nytænkende UNESCO Global Geopark, som er stærkt lokalt forankret og et internationalt forbillede for lokal bæredygtig udvikling med afsæt i mennesker, geologi, natur og kultur.

Mission

Gennem samarbejder og stærk lokal forankring skaber Geopark Det Sydfynske Øhav innovativ bæredygtig udvikling og værdi for hele geopark området med afsæt i FN's Verdensmål.

Geopark Det Sydfynske Øhav formidler områdets geologi, natur- og kulturarv gennem viden og fortællinger om det levede liv med en historisk bevidsthed, der understreger nutidens ansvar for at beskytte og fremme områdets geologi, vilde natur og kulturarv.

Geopark organisationen varetager administration, drift og udvikling af Geopark Det Sydfynske Øhav i overensstemmelse med Operational Guidelines of UNESCO Global Geoparks.

GEOPARKENS INDSATSOMRÅDER

Geoparkens mission udmøntes gennem seks indsatsområder og fire tværgående arbejdsområder. Indsats- og arbejdsområder skal ikke forstås som isolerede siloer. Projektudvikling i geoparken tilstræber at kombinere flere indsatsråder samtidig og vil som udgangspunkt involvere en bred gruppe af interessenter.

I det følgende beskrives både igangværende projekter, der rækker ind i planperioden, og langsigtede mål-sætninger, som påvirker periodens projektudvikling. Der vil opstå andre projekter i overensstemmelse med indsatsområdernes formål.

Det er angivet, om geopark organisationen er projektejer (lead) eller aktivt understøtter en anden projektejer som partner (partner).

Indsatsområde nr. 1

GEOLOGI OG NATUR

Indsatsområdets formål er

at styrke geoparkens geologiske, biologiske og kulturlandskabelige værdier og diversitet og sikre, at de udpegede lokaliteter overvåges og vedligeholdes.

En overordnet målsætning er, at geoparkens organisering fungerer som platform for dialog på tværs af natursyn med henblik på innovative, lokale, bæredygtige løsninger og tilgange til tidens udfordringer på ressource, miljø og klimaområdet.

Konkrete projekter skal understøtte den lokale veneration og begejstring for naturen og kulturlandskaberne. Indsatsen udføres i tæt samarbejde med lodsejere, foreninger, NGO'er, ejerkommuner, Region Syddanmark og statslige myndigheder.

Igangværende projekter:

Fundraising til marin naturgenopretning i Det Sydfynske Øhav, herunder genetablering af stenrev, udplantning af ålegræs og fiskebørnehaver (partner).

Kommunale handleplaner for beskyttelse, vedligehold og formidling omkring geoparkens geologiske lokaliteter (partner)

Langsigtede målsætninger:

At Det Sydfynske Øhav udpeges som marin nationalpark på linje med Lillebælt og Øresund bl.a. med forbud mod trawlfiskeri og klapping (partner).

Styrket biodiversitet på land, herunder udvidelse af beskyttede naturområder, skovrejsning, vildtgræsning og vild natur på offentlige og private grønne arealer (partner).

Thuro Rev
Foto: Mikkel Jézéquel

Indsatsområde nr. 2

UNDERVISNING

Indsatsområdets formål er

at udvikle geoparken til ét stort undervisningsrum med lettilgængelige undervisningsforløb for alle aldre og alle niveauer – fra dagtilbud til aftenskole, fra indskoling til universitetet.

Med virkelighedsnære undervisningstilbud skal geoparken give børn, unge og voksne viden, nysgerrighed og følelser af stolthed og ansvar for vores landskab, natur og kultur. Målet er bæredygtig dannelse forankret i den lokale identitet.

Undervisningen skal være engagerende og vedkommende, og den skal foregå uden for klasselokalerne og give værdi i en lokal kontekst. Derfor skal indsatsen udvikles i tæt samarbejde med områdets mange kompetente aktører på undervisningsområdet – universiteter, naturskoler, museer, virksomheder og grundskoler, efterskoler, højskoler og aftenskoler.

Igangværende projekter:

Skibsbaseret undervisning for lokale udskolingselever om Det Sydfynske Øhavs økologi, natur- og kulturhistorie med udgangspunkt i sejladsen med Skoleskibet Fylla (partner).

Udeskole undervisning for elever på ungdomsuddannelser med særligt fokus på geologi og klimaforandringer i regi af Geo & Bio Science Center (partner).

Øhavsguide uddannelse i samarbejde med Øhavsmuseet og Trente Mølle Naturskole (partner).

Langsigtede målsætninger:

Et grundskolenetværk med fokus på udeskole, herunder udvikling af en fælles platform for undervisningsforløb i naturen, på museerne, virksomheder etc. (lead).

At der i netværket udvikles et koncept for geoparkskole, som indebærer et særligt fokus på udeskole, friluftsliv, naturdannelse og FN's verdensmål (lead).

At Geoparkens koncepter for naturfaglige familieaktiviteter, herunder Kys Frøen, videreudvikles med særligt fokus på faciliteter og forløb for dagtilbud (lead).

Udeundervisning ved kysten
Foto: Geopark Det Sydfynske Øhav

Indsatsområde nr. 3

AKTIVT UDELIV

Indsatsområdets formål er

at styrke mulighederne for et alsidigt aktivt udeliv i geoparken, som bidrager til øget livskvalitet og psykisk og fysisk sundhed. Aktivt udeliv skal skabe gode naturoplevelser og dermed være kilde til naturforståelse og dannelse. Aktivt udeliv skal samtidig understøtte den lokale økonomi.

Gennem arbejdet skal der sikres god og bæredygtig adgang til geoparkens landskab, natur og havet. Dette indebærer udvikling af faciliteter, formidling og initiativer med fokus på en bredere brugergruppe og respekt for landskabelige, biologiske og kulturelle værdier.

Indsatserne skal styrke interessebærende fællesskaber og inddrage lokale borgere og foreninger. Lodsejere, kommuner og myndigheder er vigtige samarbejdspartnere.

Igangværende projekter:

Trailcenter Svendborg ved Hallindskoven, som etableres i tæt samarbejde med Svendborg Trailcenter Forening, Svendborg Efterskole og Svendborg Kommune. (lead)

Outdoor FUN – Flere Unge i Naturen, i Faaborg-Midtfyn Kommune, som udvikler og afprøver tilgange til at aktivere og engagere nye brugergrupper blandt unge (partner).

SHORES Langeland, Langeland Kommune, som udvikler nye aktiviteter og faciliteter til kystfriluftsliv, geoturisme og undervisning (partner).

Langsigtede målsætninger:

Etablere Center for Natur og Bæredygtighed i Svendborg i tæt samarbejde med Vand & Affald, Svendborg Natur- og Miljøskole og Svendborg Kommune (partner).

Videreudvikle Geoparkens aktivitets-app med henblik på state-of-the-art formidling omkring aktivitetsmuligheder og kvalitetsoplevelser for brugerne (lead).

Flowtrail i Gåsebjerg Sand Bikepark
Foto: Johnny Wichmann

Indsatsområde nr. 4 GEOTURISME

Indsatsområdets formål er

at udvikle geoturisme som afsæt for regenerativ turismeudvikling i geoparken. Geoturisme er bæredygtig turisme, som opretholder og forbedrer landskabelige værdier, miljø, arv, æstetik og kultur, og som er til gavn for samt engagerer, lokalsamfundet.

Regenerativ turisme skader ikke, men styrker naturen, landskabet og de kulturhistoriske værdier. Gennem indsatsområdet skal der skabes turismeprodukter af høj kvalitet, der inspirerer og beriger lokalsamfund såvel som gæster.

Indsatsen, som koordineres tæt med ejerkommunerne og Destination Fyn, skal styrke den lokale identitet og sikre balance mellem benyttelse og beskyttelse af landskabet og naturen. Lokalsamfund, erhverv, foreninger og lodsejere inddrages og engageres.

Igangværende projekter:

Erhvervsudvikling via geoparkens partnerskabsnetværk med fokus på bæredygtighed ift. miljø, klima og lokalsamfund, herunder certificeringsordning for lokale produkter (lead).

Svendborg Geohavnepark som innovativ, lokal attraktion og geopark besøgscenter. Udvikles i tæt samarbejde med Svendborg Kommune og Svendborg Museum (partner).

Interregprojekt med nordtyske partnere om regenerativ turismeudvikling med aktivitetsbaserede turismeprodukter, der bidrager til bl.a. marin naturgenopretning (lead).

Langsigtede målsætninger:

Udvikling og markedsføring af Geoparken som kulinarisk destination med særligt fokus på lokale fødevarer og bæredygtighed (partner).

Udvikling af nye produkter og forretningsmodeller for aktivitets- og turismeudvikling på privatejet jord og natur i tæt samarbejde med lodsejere (partner).

Øhavsstien som fyrtårn og signaturprojekt på tværs af geoparken, herunder markedsføring og evt. internationale certificeringer (partner).

*Drenge på SUP board langs kysten på Langeland
Foto: Geopark Det Sydfynske Øhav*

Indsatsområde nr. 5 KULTUR

Indsatsområdets formål er

at formidle, udforske og styrke bindeledet mellem den kulturhistorie, der har udfoldet sig siden sidste istid slap sit greb, og den voksende fælles identitet og kulturudvikling, som findes i området i dag.

Geopark arbejdet skal medvirke til nye aktiviteter, samarbejder og fysiske formidlings-tiltag, der understøtter en levende kulturscene. Det gælder inden for stort set alle former for kunst og kulturliv, der enten dyrker områdets særlige traditioner og kulturarv eller respektfuldt videreudvikler, udfordrer og fornyer.

Kulturprojekter og aktiviteter udvikles i tæt samarbejde med områdets kulturaktører, herunder de kulturhistoriske museer.

Igangværende projekter:

Udvikling af en tilbagevendende signaturbegivenhed og/eller geopark festival, første gang i 2024, i tæt samarbejde med kommuner, partnernetværk og lokalråd (lead).

Kulturhistorisk formidling langs Øhavsstien i alle fire ejerkommuner i samarbejde med de fem kulturhistoriske museer (partner).

Nautisk skulpturpark. Træskulpturinstallationer og formidlingsrev til vandleg og læring på ca. 2m vand i alle fire kommuner (lead).

Langsigtede målsætninger:

Etablering af et geopark lokalråds-netværk og herigennem understøtte erfaringsdeling og lokal formidling (lead).

Flere Kultur i Natur produkter, så som lydvandring på platformen Geopark Lyd og arrangementer, der kombinerer lokal madkunst, musik og formidling. (lead/partner).

Udvikling af en kunststrategi, der styrker lokal identitet og understøtter en levende kulturscene (lead).

Sejlskibsbroen og Gule Pakhuse, Svendborg Havn
Foto: Knud Mortensen, VisitSvendborg

Indsatsområde nr. 6

FORSKNING

Indsatsområdets formål er

at understøtte, at der udføres forskning i geoparkens område og i relation til geoparkens øvrige indsatsområder, og at ny viden formidles til geoparkens borgere og gæster.

Forskning er et centralt element i en UNESCO Global Geopark og giver områdets aktører basis for at træffe gode beslutninger i relation til bæredygtig udvikling.

Via geoparkens videnskabelige råd skal geoparken bidrage til lokal forankring af forskning, forbindelse til lokale netværk og ressourcer samt til udvikling af nye projekter.

Geoparken skal tiltrække videnskabelige konferencer, seminarer og ekskursioner, og den skal motivere studerende i forhold til feltstudier, specialer, Ph.d.-afhandlinger, mv. i geoparkens område.

Igangværende projekter:

Deltager som partner i det nationale forskningsbaserede netværk Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU) (partner).

Deltager som partner i det nationale netværk for marin formidling: Det Marine Netværk (partner).

Langsigtede målsætninger:

Kortlægning og formidling af eksisterende forskningsprojekter i Geoparkens område (partner/lead)

Baseline studier, som kan danne grundlag for fremtidig evaluering af geoparkens udvikling og bæredygtighed (partner/lead)

Tværfaglige forskningsprojekter med f.eks. geoparkens geologi, natur, kulturhistorie, livsformer, turismeudvikling eller undervisningsindsatser som genstand (partner).

Voderup Klint, Årø
Foto: Mikkel Jézéquel

TVÆRGÅENDE ARBEJDSOMRÅDER

Kommunikation og Synlighed

Geoparkens særlige geologi, natur og kulturværdier samt indsatsområder og projekter kommunikeres og synliggøres via en række platforme:

- Besøgscentre, Geohavnepark, Geopark Corners, infopunkter og andre udstillinger
- Skiltning i landskabet samt foldere og trykte publikationer
- Hjemmesider, apps og sociale medier
- Lydvandring, podcasts og fysiske lyttestationer
- Videoproduktioner og animationsfilm
- Formidlingstrailer og deltagelse i områdets kulturbegivenheder.

Lokal forankring

Lokal inddragelse og ejerskab er en hjørnesten i geoparkens arbejde og udgangspunktet for bæredygtige indsatser. Lokal forankring skal sikres gennem løbende dialog og deltagelse i og facilitering af en række råd og netværk.

Nationale og internationale samarbejder

Geopark Det Sydfynske Øhav vil være nationalt såvel som internationalt relevant og bidrage med vidensdeling fra lokalt til globalt niveau. Derfor skal geoparken fortsat indgå i en række nationale og internationale netværk. Herunder det danske Geopark forum,

det europæiske og det globale geopark netværk, den danske UNESCO-familie, EURO-PARC Federation og netværket for danske natur-, national og geoparker.

Evaluering og monitorering

Geopark Det Sydfynske Øhav skal løbende monitorere og evaluere effekterne af indsatserne, herunder fremdrift og bæredygtighed. Geoparkens ledelse skal sikre fortsat udvikling, og at geoparkens aktiviteter opfylder målsætningerne og lever op til UNESCO's målsætninger, som de er formuleret i Geopark programmet.

GEOPARK APP

Download on the App Store

GET IT ON Google Play

GEOPARK HJEMMESIDE

Lydvandring ved Skovsgaard på Langeland
Foto: Baggårdteatret

De fire sydfynske kommuner – Svendborg, Faaborg-Midtfyn, Langeland og Ærø – etablerede i 2018 Geopark Det Sydfynske Øhav med henblik på at opnå udnævnelse som UNESCO Global Geopark.

Geoparken skal være med til at sikre de bedst tænkelige rammer for lokalt forankret bæredygtig udvikling og en fælles forståelse for, hvordan vi fortsat passer på vores unikke geologiske, biologiske og kulturelle arv.

GEOPARK

DET SYDFYNSKE ØHAV

Omslag: To-smakke i Det Sydfynske Øhav
Foto: Andreas Mørck Nielsen

KONTAKT

Geopark Sekretariatet
Frederiksgade 12 st.
5700 Svendborg

+45 62 23 30 45
dso@svendborg.dk

WWW.GEOPARKOEHAVET.DK

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Svendborg
Kommune

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

LANGELAND
KOMMUNE

ÆRØ KOMMUNE

